
Capitolul I

Clarificări conceptuale și istorice ale infracțiunii de spălare a banilor

1.1. Definirea spălării banilor

Subiectul analizat a devenit, în țara noastră, mai actual ca niciodată la începutul anului 2020, când în România a devenit obligatorie raportarea către ONPCSB (Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor) din partea unor noi entități raportoare, situație care a generat numeroase dileme legate de obligațiile entităților raportoare, în contextul conformării la prevederile Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative¹, lege intrată efectiv în vigoare la 17 ianuarie 2020, respectiv în termen de 180 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial.

Ulterior, data de 1 octombrie 2021 a marcat termenul-limită pentru depunerea declarației beneficiarilor reali la oficiile Registrului Comerțului din România (cuprinzând informații privind persoana/persoanele care deține/dețin o firmă sau exercită controlul asupra acesteia), fapt ce a determinat o conștientizare puternică a implicațiilor prevederilor legale actuale în privința infracțiunii de spălare a banilor. De la acea dată, societățile comerciale erau pasibile de o amendă de până la 10.000 lei și chiar de radierea firmei.

Această obligație a fost percepută ca o corvoadă birocratică² de multe companii din țara noastră, motiv pentru care, la data de 28.12.2021, prin Legea nr. 315/2021³, cu aplicare din data de 01.01.2022, cadru legislativ a suferit o ajustare favorabilă din acest punct de vedere. Astfel, firmele care au depus anterior declarația anuală de beneficiari reali au fost scutite de această obligație, în anumite condiții. O primă condiție vizează inexistența unor modificări în ceea ce privește datele de identificare a beneficiarului real, pentru societățile la care participanții la societate sunt rezidenți în România, în Uniunea Europeană sau în state terțe considerate cooperante fiscal de către autoritățile competente. Dacă această condiție nu mai este îndeplinită, declarația trebuie depusă într-un termen de 15 zile de la data la care a intervenit schimbarea în cauză.

Cadru normativ a menținut (justificat, în opinia noastră) obligația depunerii declarației cu beneficiarii reali la înființarea societăților, indiferent de forma de organizare, precum și obligația depunerii anuale a declarației cu beneficiarii reali pentru acele societăți la care participanții la societate provin din jurisdicții considerate de autorități ca nefiind cooperante

¹ M. Of. nr. 589 din 18 iulie 2019.

² Startup Cafe titra la data de 28.12.2021: „Legea nr. 315/2021: Firmele care au depus deja o declarație de beneficiari reali vor fi scutite de această birocratie, în anumite condiții”, subliniind că obligația de a depune *mereu* declarația de beneficiari reali, prin Legea nr. 129/2019, privind combaterea spălării banilor, a enervat o mulțime de antreprenori, dar acum această birocratie se mai reduce. A se vedea în acest sens: C. Zamfir, *Legea nr. 315/2021: Firmele care au depus deja o declarație de beneficiari reali vor fi scutite de această birocratie, în anumite condiții*, 28.12.2021, disponibil la: <https://www.startupcafe.ro/taxe/lege-3152021-firme-scutire-declaratie-beneficiari-reali.htm>.

³ M. Of. nr. 1240 din 29 decembrie 2021.

fiscal. În plus, a implementat și obligația autorităților din domeniul combaterii spălării banilor de a întocmi un Registru public cu aceste jurisdicții necooperante fiscal.

În acest context, la nivelul societății românești a devenit imperativă cunoașterea noțiunilor esențiale privind infracțiunea de spălare a banilor, dar și înțelegerea, cu prioritate, a entităților raportoare care intră sub incidența prevederilor art. 5 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative:

- instituțiile de credit persoane juridice române și sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine;

- instituțiile financiare persoane juridice române și sucursalele instituțiilor financiare persoane juridice străine;

- administratorii de fonduri de pensii private, în nume propriu și pentru fondurile de pensii private pe care le administrează, cu excepția caselor de pensii ocupaționale profesionale;

- furnizorii de servicii de jocuri de noroc;

- auditorii, experții contabili și contabilii autorizați, evaluatorii autorizați, consultanții fiscali, persoanele care acordă consultanță financiară, de afaceri sau contabilă, alte persoane care se angajează să furnizeze, direct sau prin intermediul altor persoane cu care persoana respectivă este afiliată, ajutor material, asistență sau consiliere cu privire la aspectele fiscale, financiare, ca activitate economică sau profesională principală;

- notarii publici, avocații, executorii judecătorești și alte persoane care exercită profesii juridice liberale, în cazul în care acordă asistență pentru întocmirea sau perfectarea de operațiuni destinate clienților privind cumpărarea ori vânzarea de bunuri imobile, acțiuni sau părți sociale ori elemente ale fondului de comerț, administrarea instrumentelor financiare, valorilor mobiliare sau a altor bunuri ale clienților, operațiuni sau tranzacții care implică o sumă de bani sau un transfer de proprietate, constituirea sau administrarea de conturi bancare, de economii ori de instrumente financiare, organizarea procesului de subscriere a aporturilor necesare constituirii, funcționării sau administrării unei societăți; constituirea, administrarea ori conducerea unor astfel de societăți, a organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare sau a altor structuri similare, precum și în cazul în care participă în numele sau pentru clienții lor în orice operațiune cu caracter financiar ori vizând bunuri imobile;

- furnizorii de servicii pentru societăți sau fiducii, alții decât cei prevăzuți anterior; furnizorii de servicii de schimb între monede virtuale și monede fiduciare; furnizorii de portofele digitale;

- agenții și dezvoltatorii imobiliari, inclusiv atunci când acționează în calitate de intermediari în închirierea de bunuri imobile, dar numai în ceea ce privește tranzacțiile pentru care valoarea chiriei lunare reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro sau mai mult;

- alte persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au legătură între ele;

- persoanele care comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă, inclusiv atunci când această activitate este desfășurată de galerii de artă și case de licitații, în cazul în care valoarea tranzacției sau a unei serii de tranzacții legate între ele reprezintă echivalentul în lei a 10.000 de euro sau mai mult;

• persoanele care depozitează sau comercializează opere de artă sau care acționează ca intermediari în comerțul cu opere de artă, atunci când această activitate este desfășurată în zone libere, în cazul în care valoarea tranzacției sau a unei serii de tranzacții legate între ele reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro sau mai mult.

Clarificarea conceptului de spălare de bani este asigurată de legiuitorul român, în cadrul art. 49 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative:

„(1) Constituie infracțiunea de spălare a banilor și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani:

a) schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri ori în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;

b) ascunderea ori disimularea adevăratei naturi, a provenienței, a situării, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;

c) dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri de către o altă persoană decât subiectul activ al infracțiunii din care provin bunurile, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni”.

Desigur, literatura de specialitate a procurat numeroase definiții acestei modalități infracționale. O primă definiție doctrinară vizează sublinierea aspectelor de aparență de legalitate în raportarea câștigurilor ilicite: „Spălarea banilor reprezintă un procedeu juridic și financiar prin care se oferă o aparență de legalitate profiturilor obținute ilicit de către infractori⁴”. Același autor oferă și alte definiții prin care scoate în evidență legătura strânsă dintre infracționalitatea generatoare de venituri ilicite, în general, și inevitabilul mecanism de spălare a banilor, utilizând sintagma sugestivă *all-crime approach*⁵: „Spălarea banilor reprezintă partea financiară *de facto* a tuturor faptelor penale prin care se obține profit, constituind procesul prin care toți cei certați cu legea încearcă să mascheze originea și posesia reală a câștigurilor provenind din activitățile lor ilegale⁶”; și „prin spălarea banilor, venitul ilegal devine legal, în sensul că sumele de bani care au proveniență ilicită capătă o aparență de legalitate, iar folosirea lor este, în cele din urmă, impozitată de către stat⁷”.

Pornind de la o idee pe care o împărtășim, conform căreia spălarea banilor marchează „punctul terminus al macrocriminalității economico-financiare”⁸, următoarea definiție relevă complementaritatea acestei infracțiuni prin raportare la fenomenul de evaziune fiscală transfrontalieră, în contextul actual al mondializării activităților economice care generează – din păcate – și fenomenul internaționalizării crimei organizate în domeniul afacerilor: „Procedeul generic de spălare a banilor urmărește dispersia originii profiturilor obținute în mod fraudulos, în scopul creării unei aparențe de legalitate a respectivelor sume de bani, ce urmează a fi introduse ulterior în economia de suprafață. Amplificarea acestui fenomen a fost și este facilitată de imperfecțiunile cadrului normativ, dar, mai ales,

⁴ C. Neacșu, *Infracțiuni de evaziune fiscală și spălare a banilor săvârșite prin intermediul companiilor off-shore*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 185.

⁵ *Ibidem*, p. 187, *apud* J.A.F.L. de Lima, *Fraude fiscale, blanchiment d'argent et organisation criminelle à la lumière de la loi brésilienne sur le recyclage des produits de la criminalité*, în *Revue de science criminelle et droit pénal compare* nr. 2/2005, Montrouge, p. 242.

⁶ *Ibidem*, p. 183.

⁷ *Ibidem*, p. 179.

⁸ D. Pătroi, F. Cuciurenu, V. Radu, *Prețurile de transfer. Între optimizare fiscală și evaziune transfrontalieră*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 133.

de disfuncționalitățile instituționale existente la nivelul structurilor însărcinate cu limitarea și combaterea fenomenului în sine; cu cât aria sa de cuprindere este mai extinsă, cu atât criza de autoritate a instituțiilor statului este mai evidentă⁹”.

Următoarea clarificare terminologică scoate în evidență importante consecințe negative ale acestei infracțiuni la nivelul întregii societăți: „Spălarea banilor este un flagel care poate duce la deteriorarea și compromiterea întregului sistem financiar-bancar și a ordinii sociale și economice, în ansamblu¹⁰”.

Într-un articol juridic¹¹, identificăm alte definiții, care oferă un conținut similar fenomenului infracțional generat de așa-zisa „albire” a banilor „murdari”: „Prin spălare de bani se înțelege operațiunile de ascundere a profiturilor rezultate din comiterea infracțiunilor, realizându-se practic transferul banilor ce proveneau din activități ilicite, prin diferite tranzacții, cu rolul de a disimula sursa și originile reale ale acestora¹². (...) Infracțiunea de spălare a banilor constă într-o serie de acte specifice, care analizate independent aparent nu prezintă pericol social, de esența acestei infracțiuni fiind disimularea bunurilor dobândite în mod ilicit, în scopul de a beneficia de pe urma acestora¹³”.

Doctrina accentuează rolul vital în mecanismul infracțional al „reciclării câștigurilor clandestine, caracterizate de un mod fraudulos de proveniență, prin disimularea originii acestor fonduri și integrarea lor ulterioară în economia oficială¹⁴”, respectiv arată că este vorba de un „fenomen care vizează accesul la disponibilități bănești asupra cărora nu există suspiciuni referitoare la sursa de proveniență a acestora”. Importanța infracțiunii de spălare a banilor pentru infracțiunile generatoare de bani murdari este subliniată de autorul Chris Mathers astfel: „De fiecare dată când este săvârșită o infracțiune care generează bani, infractorul se confruntă cu o problemă: cum să ascundă produsele infracțiunii? Acesta dorește să poată cheltui banii fără a fi depistat, iar pentru a face asta trebuie să curețe profiturile¹⁵”.

Utilizând sintagma de „reciclare a fondurilor” ca expresie sinonimă pentru spălarea de bani, următoarea definiție marchează faptul că este, în esență, un proces complicat care parcurge numeroase etape și care implică adeseori numeroase persoane și instituții: „Reciclarea fondurilor este un proces complex prin care veniturile despre care se crede că provin dintr-o activitate infracțională sunt transportate, transferate, transformate sau amalgamate cu fonduri legitime, în scopul de a se ascunde sau escamota adevărata natură,

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ C. Neacșu, *op. cit.*, p. 191, *apud* V. Dabu, S. Cătinean, *Spălarea banilor în noul Cod penal și în legislația penală actuală*, în *Dreptul* nr. 4/2005, București, pp. 176-177.

¹¹ O. Urdă, *Infracțiunea de spălare a banilor – reglementări europene și naționale*, în *Revista Universul Juridic* nr. 5/2016, pp. 114-125, disponibil on-line la https://www.universuljuridic.ro/wp-content/uploads/2016/08/06_Revista_Universul_Juridic_nr_05-2016_PAGINAT_BT_O_Urda.pdf.

¹² *Ibidem*, *apud* I. Pitulescu, *Considerații referitoare la infracțiunea de spălare a banilor*, în *Dreptul* nr. 8/2002, p. 144; D.G. Matei, *Regimul derogator al sechestrului asigurător și al confiscării în cadrul infracțiunii de spălare a banilor*, în *Dreptul* nr. 6/2008, p. 269; G. Bastable, N. Yeo, *Money Laundering Law and Regulation: A Practical Guide*, Oxford University Press Inc, New York, p. 1; M. Mani, *L'Union Européenne dans la lutte contre le blanchiment d'argent. Entre intérêts nationaux et intérêts communitaires*, Ed. Harmetten, Paris, 2003, p. 19; C. Adochiței, I. Adochiței, *Spălarea banilor*, în *RDP* nr. 1/2003, p. 94.

¹³ *Ibidem*, *apud* I. Pitulescu, *op. cit.*, p. 144; E. Cazan, *Posibilitatea aplicării măsurilor asigurătorii asupra bunurilor terților în cazul săvârșirii infracțiunii de spălare a banilor*, în *Dreptul* nr. 6/2012, p. 196.

¹⁴ A.A. Dumitrache, *Spălarea banilor. Aspecte juridico-penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 9, *apud* D. Pătroi, *Evaziune fiscală, între latura permisivă, aspectul contravențional și caracterul infracțional*, Ed. Economică, București, 2007, p. 219.

¹⁵ *Ibidem*, *apud* C. Mathers, *Crime School: Money Laundering. True Crime Meets the Worlds of Business and Finance*, Firefly Books, New York, 2004, p. 21.

proveniența, dispunerea, deplasarea sau dreptul de proprietate asupra profiturilor respective. Scopul procesului de spălare a banilor este acela de a face ca fondurile derivate sau asociate cu o activitate ilicită să pară legitime. Necesitatea de a recicla banii izvorăște din dorința de a ascunde o activitate infracțională¹⁶”.

Multiplele implicații juridico-economice ale infracțiunii sunt evidențiate chiar din definirea conceptului: „Spălarea banilor este un fenomen juridic și economic complex. Din perspectivă juridică, spălarea banilor este operațiunea prin care bunurile provenite din infracțiuni sunt introduse în circuitul economic pentru a se crea aparența de origine licită. Iar din punct de vedere economic, spălarea banilor este o manifestare a economiei informale (ascunse, nevăzute, subterane)¹⁷”. De asemenea, literatura de specialitate a marcat sugestiv faptul că infracțiunea de spălare a banilor este „una dintre infracțiunile caracteristice din sfera criminalității organizate și afectează ordinea socioeconomică și sistemul democratic, amenințând suveranitatea statelor și stabilitatea sistemelor financiare inclusiv pe cele supranaționale¹⁸”.

Dicționarul englez Oxford precizează următoarea definiție a spălării de bani: „Spălarea de bani este, în general, definită ca fiind transferul, prin intermediul unei terțe părți, de fonduri anterior obținute prin mijloace ilegale, în scopul de a le ascunde adevărata sursă¹⁹”.

Analiza conceptului de spălare a banilor, inclusă în *Ghidul pentru combaterea spălării banilor destinat judecătorilor și procurorilor*²⁰, relevă următoarele: „Din punct de vedere tehnic, spălarea banilor constă în disimularea activelor cu proveniență ilegală prin intermediul utilizării abuzive a instrumentelor și circuitelor piețelor financiare, în scopul minimalizării riscului de descoperire a legăturilor între diferitele infracțiuni și beneficiile acestora. Sintetizând, spălarea este tehnica de legalizare a banilor murdari²¹, definind, totodată, procesul prin care se dă o aparență de legalitate unor profituri obținute ilegal de către infractori care, fără a fi compromiși, beneficiază ulterior de sumele obținute²²”.

În cadrul „Manualului de instruire privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului”²³ se menționează în mod similar:

„Scopul unui mare număr de activități infracționale este generarea de profit pentru individul sau grupul care săvârșește infracțiunea. Spălarea banilor reprezintă procesarea

¹⁶ Ș. Popa, A. Cucu, *Economia subterană și spălarea banilor. Abordarea teoretico-metodologică*, Ed. Expert, București, 2000, p. 59.

¹⁷ M.A. Hotca, *Spălarea banilor. Evoluția, conținutul și contracararea fenomenului*, disponibil la <https://www.juridice.ro/essentials/3162/spalarea-banilor-evolutia-continutul-si-contracararea-fenomenului>.

¹⁸ R. Jurj-Tudoran, D.D. Șaguna, *Spălarea banilor. Teorie și practică judiciară*, ed. a 4-a revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 5.

¹⁹ C.G. Buzan, *Paradisurile fiscale și centrele financiare off-shore în contextul economiei mondiale*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 125, *apud Oxford English Dictionary*, ed. a 2-a, 1989, p. 702.

²⁰ C. Bogdan, E. Hach, *Ghid pentru combaterea spălării banilor destinat judecătorilor și procurorilor*, ghid elaborat în cadrul proiectului „Îmbunătățirea capacității judecătorilor și procurorilor români de a lupta împotriva corupției și a criminalității economice și financiare”, implementat de Consiliul Superior al Magistraturii, în parteneriat cu Institutul Național al Magistraturii, în cadrul fondului tematic aferent Programului de cooperare elvețiano-român pentru reducerea disparităților economice și sociale în cadrul unei Uniuni extinse, Consiliul Superior al Magistraturii, Biblioteca Băncii Naționale, București, 2015, p. 11.

²¹ *Ibidem*, *apud* É. Vernier, *Techniques de blanchiment et moyens de lutte*, Ed. Dunod, Paris, 2005, p. 35.

²² *Ibidem*, *apud* GAFI, *Ce înseamnă spălarea de bani?*, ed. revizuită, octombrie 2003, proiect Phare RO99-IB/JH.02, *Manual de instruire privind combaterea spălării banilor*, 2002; proiect Phare RO02-IB/JH-08, *Ghidul de tranzacții suspecte*, ed. revizuită, septembrie 2004.

²³ G. Lombardo, M. Nardo, V. Roversi, N. Craiu, C. Moldoveanu, L. Banu, P. Ricca, *Manual de instruire privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului*, proiect finanțat de UE prin Programul Phare, C.N. „Imprimeria națională” SA, 2002, p. 8.

acestor rezultate ale infracțiunii cu scopul de a le ascunde originea ilegală. Acest proces are o importanță critică, pentru că oferă infractorului posibilitatea de a se bucura de produsele infracțiunii fără a le dezvălui proveniența. Vânzările ilegale de arme, contra-banda și activitățile crimei organizate, inclusiv, de exemplu, traficul de droguri și rețelele de prostituție, pot genera sume uriașe. Delapidarea, mita și schemele de fraudă pe computer pot, de asemenea, produce mari profituri și crea facilități în ceea ce privește legitimarea câștigurilor murdare obținute prin spălarea banilor. Atunci când o activitate infracțională generează profituri substanțiale, individul sau grupul implicat trebuie să găsească o cale de a controla fondurile fără a atrage atenția asupra activității din care provin sau asupra persoanelor implicate. Infractorii reușesc acest lucru ascunzând sursele, schimbându-le forma sau direcționând fondurile către un loc unde este mai puțin posibil ca acestea să atragă atenția. Spălarea banilor este un proces prin care se dă o aparență de legalitate unor profituri obținute ilegal de către infractori care, fără a fi compromiși, beneficiază ulterior de sumele obținute”.

De subliniat este și faptul că, adeseori, s-a exprimat opinia²⁴ că termenul „spălarea banilor” nu este suficient pentru a cuprinde multitudinea fațetelor acestui flagel: „S-ar putea poate obiecta că denumirea sub care este cunoscută această infracțiune în viața juridică, și anume de «spălarea banilor», nu exprimă complet diversitatea și complexitatea actelor prin care o persoană își ia măsuri să dea o aparență de legalitate valorilor obținute prin infracțiune spre a le pune mai ușor în circulație. Această formulă are mai mult un caracter metaforic deoarece, în fapt, activitatea respectivă nu se desfășoară numai sub forma spălării banilor lichizi, ci și a obiectelor (bunuri mobile sau imobile), a actelor juridice și a drepturilor asupra bunurilor, în general, asupra oricăror valori care prezintă interes economic și care pot proveni din infracțiune, valori pe care făptuitorul are interesul să le ascundă sau să le convertească în alte valori pentru a șterge urmele provenienței lor ilicite și a putea fi puse în circulație cu o aparență de legalitate”.

În acest sens, s-a propus utilizarea unei terminologii care să înlăture eventualele confuzii, consemnându-se următoarele: „Unii autori²⁵ au și propus înlocuirea expresiei de mai sus prin aceea de *spălarea produsului infracțiunii* ori *spălarea valorilor rezultate din infracțiune*, sintagme folosite și în unele documente internaționale și despre care se consideră că sunt mai corespunzătoare realităților menționate. Noțiunea de spălare a banilor presupune existența unei alte infracțiuni generatoare de bani murdari, infracțiune primară, deci ea constă în orice act care are legătură cu veniturile provenite din acea infracțiune primară. Pornind de la precizarea de mai sus, spălarea banilor se mai poate defini ca „orice acțiune de ascundere, disimulare, achiziție, posesie, folosire, investire, mișcare, păstrare sau transfer de proprietate, căreia legea îi conferă, în mod expres, statut de infracțiune și care se referă la câștigurile provenite din alte infracțiuni²⁶”.

Spălarea de bani poate fi enunțată însă și raportat la caracterul ei autonom, fiind interpretată ca o infracțiune autonomă, liberă, care nu depinde de infracțiunea premisă sau infracțiunea predicat. Astfel, nu este necesar ca autorul infracțiunii de spălare de bani să fi

²⁴ L. Lică-Banu, C. Babiciu, A. Codescu, C. Dragomir, D. Dumitru, M. Frățilă, N. Fuiorea, F. Ion, M. Pascu, I. Totolici, L. Patsiotos, K. Borkowska, W. Jasinski, *Manual privind abordarea pe bază de risc și indicatori de tranzacții suspecte*, proiect finanțat de UE prin facilitatea de tranziție, Biblioteca Națională a României, București, 2020, pp. 8-9.

²⁵ *Ibidem*, apud V. Dabu, A.M. Gușanu, *Reflecții asupra legii pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor*, în RDP nr. 4/2001.

²⁶ A.M. Bica (Nicolescu), *Teză de doctorat. Spălarea banilor – mijloc de reinserție a fondurilor financiare ilicite în circuitul financiar legal. Rezumat*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Drept, București, 2010, coordonator de doctorat: prof. univ. dr. Florin Sandu, disponibil la <https://ro.scribd.com/doc/55072229/Nicolescu-Bica-Alina-Mihaela-Spalarea-Banilor>.

cunoscut natura exactă, timpul sau locul, identitatea autorului faptei sau a victimei infracțiunii premisă, nu este nevoie să cunoască nici care este infracțiunea principală din care provin fondurile supuse spălării, este însă necesar ca în momentul acțiunii de spălare de bani să aibă reprezentarea că bunul provine din săvârșirea unei infracțiuni. În acest sens, s-au pronunțat atât teoreticienii²⁷, cât și practica judiciară: „Infracțiunea de spălare de bani, deși subsidiară infracțiunii premisă, are un caracter autonom, nefiind necesar ca infracțiunea predicat să fie determinată în concret²⁸, ci numai generic, așa cum nu este necesar ca făptuitorul infracțiunii predicat să fie cunoscut²⁹, esențial fiind ca făptuitorul infracțiunii de spălare de bani să cunoască faptul că bunul provine dintr-o infracțiune. De asemenea, practica judiciară a arătat că nu este necesar să existe o condamnare anterioară pentru infracțiunea predicat³⁰. În acest sens, se pronunță și Convenția de la Varșovia din 2005 care prevede în art. 9 pct. 6 că fiecare parte va asigura că o condamnare anterioară sau simultană cu infracțiunea predicat nu este o condiție esențială pentru o condamnare de spălare de bani. De asemenea, fiecare parte va asigura că o condamnare pentru spălare de bani, conform acestui articol, este posibilă acolo unde se dovedește că bunurile care fac obiectul par. 1 subpar. a) sau b) pct. 6 au provenit dintr-o infracțiune predicat, fără a fi necesar a se stabili cu precizie care infracțiune³¹”. Desigur, realitatea este de netăgăduit: spălarea banilor este o infracțiune derivată, pentru că aceasta nu ar exista fără ca anterior producerii ei să fi existat o faptă din care să provină bunul care este supus procesului de „curățare”.

Anterior explicațiilor doctrinare în privința conceptului spălării banilor, am prezentat definiția legiuitorului român, conform cadrului normativ actual. În același context, mai trebuie menționat faptul că se cunoaște și o definiție comunitară a acestei infracțiuni, cu un conținut analog. Astfel, Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind utilizarea sistemului financiar în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului³², precum și Directiva nr. 2017/1371/EU din 5 iulie 2017³³ consideră că spălarea banilor se înfăptuiește prin una din următoarele acțiuni:

„a) transformarea sau transferarea unei proprietăți mobiliare și imobiliare, cunoscând că o astfel de proprietate provine dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la o astfel de activitate, în scopul ascunderii sau în scopul sprijinirii oricărei persoane implicate în comiterea unei astfel de activități, pentru a se sustrage de la consecințele legale ale acțiunii sale;

b) ascunderea sau disimularea naturii, sursei, amplasării, dispunerii, mișcării, drepturilor reale cu privire la proprietate sau la posesia acesteia, cunoscând că o astfel de proprietate provine dintr-o activitate infracțională;

²⁷ Ș. Popa, A. Cucu, *op. cit.*, p. 26.

²⁸ *Ibidem*, apud ICCJ, s. pen., dec. nr. 516/2014, disponibilă la www.legalis.ro.

²⁹ *Ibidem*, apud A. Leucea, *Characterul autonom al infracțiunii de spălare a banilor. Proba prin prezumții*, în *Doctrină și Jurisprudență* nr. 4/2012, pp. 84 și urm.

³⁰ *Ibidem*, apud ICCJ, s. pen., dec. nr. 5685/2005, disponibilă la www.scj.ro.

³¹ Teza autonomiei subzistă și atunci când infracțiunea predicat este achitată, prescrisă, dezincriminată sau amnistiată, deoarece această infracțiune are un regim sancționator propriu, independent de cel al infracțiunii scop. A se vedea în acest sens, R. Jurj-Tudoran, D.D. Șaguna, *op. cit.*, pp. 24-37, apud ICCJ, s. pen., dec. nr. 1596/2014, disponibilă la www.scj.ro, ICCJ, s. pen., dec. din 8 martie 2013, dosar nr. 7/962/2012; A.M. Coș, *Spălarea banilor*, în *Revista Penalmente relevant* nr. 1/2018.

³² Directiva UE 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei, publicată în JOUE L141/73 din 5 iunie 2015.

³³ A se vedea C. Neacșu, *op. cit.*, p. 186.

c) dobândirea, posesia sau folosirea unei proprietăți, cunoscând, la data primirii, că o astfel de proprietate provine dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la o asemenea activitate;

d) participarea, asocierea, tentativa de comitere și sprijinirea, încurajarea, înlesnirea, sfătuiră în vederea comiterii oricăreia dintre acțiunile menționate în alineatele anterioare”.

La nivel mondial, conceptul de spălare a banilor a fost clarificat, sub aspect terminologic, pentru prima dată, în urma Conferinței de la Viena din perioada 17-26 iunie 1989, când a fost adoptată Convenția din 1988 a ONU împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, care se referă doar la confiscarea și spălarea produselor obținute din infracțiunile legate de droguri, și nu la avantajele rezultate din săvârșirea altor infracțiuni³⁴. Această definiție cunoaște următoarea prezentare: „Spălarea banilor presupune un ansamblu de tehnici și metode economice, juridice și financiare prin care banii ori alte bunuri obținute din activități ilicite (înșelăciune, delapidare, evaziune fiscală, trafic de droguri sau de persoane, trafic de influență sau diverse forme de corupție) sunt desprinse de ordinea lor, pentru ca apoi să li se ofere o aparentă proveniență justificată legal, în scopul investirii lor în economia reală³⁵”.

Concluzia analizei noastre privind noțiunea de spălare de bani aparține literaturii de specialitate, care consideră că este imperativ necesar ca această infracțiune să fie puternic combătută, dar mai ales prevenită, date fiind fațetele complexe și vastele implicații negative: „Prevenirea și combaterea spălării produsului criminalității transnaționale organizate și în general al criminalității organizate este unul dintre cele mai eficiente mijloace de a opri această formă deosebită de activitate infracțională care constituie o amenințare nu numai la nivel național, dar și internațional³⁶”.

► 1.2. Precizări conceptuale fundamentale în procesul de spălare a banilor

Conceptele de bază relevante în înțelegerea mecanismelor complexe ale spălării banilor sunt produse de experții GAFI (Grupul de Acțiune Financiară Internațională privind spălarea banilor sau FATF). Pentru început, readucem aminte ce reprezintă GAFI. GAFI este „un organism interguvernamental al cărui scop este să dezvolte și să promoveze un răspuns la nivel internațional pentru combaterea spălării banilor și pentru combaterea finanțării terorismului. GAFI este o organizație de inițiativă care grupează experți din domeniile juridic, financiar și de aplicare a legii pentru a elabora reforme în domeniul legislației și reglementărilor naționale privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului³⁷. (...) Este un organism multidisciplinar care duce o politică comună de dominație a legii și de implementare legislativă și financiară de către experții statelor membre, monitorizând progresul în implementarea măsurilor de combatere a spălării banilor; reevaluează și raportează evoluțiile, tehnicile și contramăsurile privind spălarea banilor; promovează adoptarea și implementarea standardelor globale GAFI privind combaterea spălării banilor³⁸”.

³⁴ M. Gornoviceanu, *Spălarea banilor și preconizatele (ne)modificări legislative. Legalitatea incriminării. Presumția de nevinovăție*. Ne bis in idem. *Proportionalitatea pedepsei*, 2018, p. 1, disponibil la <https://www.juridice.ro/605928/spalarea-banilor-si-preconizatele-nemodificari-legislative-legalitatea-incriminarii-presumtia-de-nevinovatie-ne-bis-in-idem-proportionalitatea-pedepsei.html>.

³⁵ C. Neacșu, *op. cit.*, p. 185.

³⁶ V. Dabu, *Spălarea banilor în noul Cod penal și în legislația penală actuală*, disponibil la <https://dokumen.tips/documents/spalarea-de-bani-in-noul-cod-penal-si-legislatia-penala-actuala.html>, p. 2.

³⁷ G. Lombardo *et al.*, *op. cit.*, p. 102.

³⁸ *Ibidem*, p. 13.

În cadrul conceptelor de bază din *Ghidul pentru combaterea spălării banilor*³⁹, s-a subliniat importanța studierii metodelor și tehnicilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, în scopul adoptării celor mai adecvate politici și strategii destinate combaterii criminalității financiare, în paralel cu înțelegerea evoluției în timp a acestor tendințe. În plus, se arată că identificarea acestora permite ca metodele relevante de spălare a banilor și de finanțare a terorismului să fie analizate în mod sistematic, cu înțelegerea contextului care a determinat ca, într-o anumită perioadă de timp, unele dintre aceste metode să fie folosite predilect de infractorii financiari, iar cunoașterea aprofundată a procesului tipologiilor de spălare a banilor permite ca în viitor să fie identificate și alte metode și tendințe, precum și alte domenii vulnerabile infiltrării cu ușurință a fenomenului infracțional al spălării banilor.

Din ghidul menționat, prezentăm principalele concepte definitorii pentru explicitarea infracțiunii spălării banilor, definite de experții FATF la Moscova, în cadrul unui comitet de lucru, desfășurat în perioada 6-8 decembrie 2005⁴⁰:

- **metoda** presupune combinarea unor tehnici, mecanisme și instrumente și poate reprezenta, în anumite cazuri, însăși tipologia de spălare a banilor⁴¹;

- **tehnica de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului** constituie o acțiune sau o modalitate distinctă prin care se realizează activitățile infracționale sus-menționate⁴². Sunt precizate, spre exemplificare, structurarea tranzacțiilor financiare, amestecarea fondurilor legitime cu cele ilegale, subevaluarea sau supraevaluarea mărfurilor, transmiterea fondurilor prin transferuri electronice ș.a.⁴³;

- **mecanismul de spălare a banilor** constituie un sistem prin intermediul căruia se desfășoară anumite activități ale procesului de spălare a banilor⁴⁴. Sunt mecanisme de spălare a banilor instituțiile financiare, sistemele de remitere a banilor, cazinourile virtuale, entitățile corporatiste ș.a.⁴⁵;

- **instrumentul de spălare a banilor** este un obiect utilizat în procesul de spălare a banilor. Sunt instrumente de spălare a banilor: cecurile, scrisorile de credit, metalele prețioase, proprietățile imobiliare, garanțiile⁴⁶;

- **schema de spălare a banilor** este operațiunea specifică prin care se combină diferitele metode, tehnici, mecanisme și instrumente într-o singură structură infracțională⁴⁷. În anumite situații, aceste scheme se confundă cu cazurile de spălare a banilor, însă, de cele mai multe ori, investigarea procesului de spălare pune în evidență existența mai multor scheme infracționale⁴⁸;

³⁹ C. Bogdan, E. Hach, *op. cit.*, p. 17.

⁴⁰ *Ibidem*, apud FATF, *Money Laundering & Terrorist Financing Typologies*, 2004-2005, capitolul IV, *Money Laundering & Terrorist Financing Trends and Indicators: Initial Perspectives*, p. 89.

⁴¹ *Ibidem*, apud Anexa A a Raportului FATF, *Money Laundering & Terrorist Financing through the Real Estate Sector*, publicat pe site-ul www.fatf.gafi.org pe 29 iunie 2007, p. 32.

⁴² *Ibidem*, apud FATF, *op. cit.*

⁴³ *Ibidem*, apud Anexa A, *op. cit.*, disponibil la www.fatf.gafi.org pe 29 iunie 2007, p. 32. A se vedea și P. Bernasconi, *Les infractions transfrontalières: terrorisme, trafic de stupéfiants, délits financiers*, în *Quelle politique pénale pour l'Europe?*, ed. îngrijită de M. Delmas-Marty, Ed. Economica, Paris, 1993, pp. 75 și urm.; *Flux internationaux de capitaux d'origine illicite. La Suisse face aux nouvelles stratégies*, în *Nuovi strumenti giudiziari contro la criminalità economica internazionale*, Ed. La Città del Sole, Napoli, 1996, pp. 133 și urm.; G. Picca, *Le blanchiment des produits du crime: vers des nouvelles stratégies internationales?*, *RI crim. et pol. crim.*, 1992, pp. 483 și urm.

⁴⁴ *Ibidem*, apud FATF, *op. cit.*, p. 89.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 32.

⁴⁶ *Ibidem*, pp. 8-9.

⁴⁷ *Ibidem*, apud Anexa A, *op. cit.*, p. 32.

⁴⁸ *Ibidem*, apud FATF, *op. cit.*, p. 90.

- **tipologia de spălare a banilor** reprezintă tiparul în care pot fi găsite metode sau scheme de spălare a banilor între care există similitudini evidente⁴⁹;

- **tendențele procesului de spălare a banilor** nu pot fi considerate operațiuni facile, din cauza clandestinității procesului de spălare. Pentru determinarea unei tendințe, analistul trebuie să țină cont și de unii indicatori indirecti, cum ar fi informațiile furnizate de unitățile de investigație financiară, autoritățile judiciare sau alte autorități cu atribuții în procesul de spălare a banilor⁵⁰.

Legislația națională pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului asigură explicații pentru termenii importanți și expresii-cheie în mecanismul infracțional de spălare a banilor. Astfel, art. 2 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările ulterioare, oferă următoarele definiții:

a) prin **spălarea banilor** se înțelege infracțiunea prevăzută la art. 49 (definiția a fost prezentată în subcapitolul anterior – *n.a.*);

b) prin **finanțarea terorismului** se înțelege infracțiunea prevăzută la art. 36 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, cu modificările și completările ulterioare;

c) **bunuri** înseamnă activele de orice fel, corporale sau necorporale, mobile ori imobile, tangibile sau intangibile, precum și documentele juridice sau instrumentele sub orice formă, inclusiv electronică sau digitală, care atestă un titlu ori un drept sau interese cu privire la acestea;

d) **relație de corespondent** reprezintă:

1. furnizarea de servicii bancare de către o instituție de credit în calitate de corespondent pentru o altă instituție de credit în calitate de respondent, inclusiv servicii de cont curent sau de depozit și servicii conexe, precum gestionarea numerarului, transferuri transfrontaliere de fonduri, compensarea cecurilor, servicii de conturi de corespondent accesibile direct clienților și servicii de schimb valutar;

2. relația dintre o instituție de credit și o instituție financiară ori dintre două instituții financiare, în vederea prestării de servicii similare celor de la pct. 1 de către instituția corespondentă pentru instituția respondentă, inclusiv relațiile stabilite pentru tranzacții cu titluri de valoare sau transferuri de fonduri;

e) **transferuri externe în și din conturi bancare** înseamnă transferurile transfrontaliere, precum și operațiunile de plăți și încasări efectuate pe teritoriul României de către un client nerezident⁵¹;

⁴⁹ *Ibidem*, apud Anexa A, *op. cit.*, p. 32.

⁵⁰ *Ibidem*, apud C. Bogdan, *Spălarea banilor. Aspecte teoretice și de practică judiciară*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 92.

⁵¹ *Ghidul pentru combaterea spălării banilor* completează informațiile privind termenii importanți în această infracțiune cu precizări privind circulația fondurilor prin transferurile electronice de fonduri, arătând că aceasta poate avea loc: de la o instituție la alta; din contul unui client către contul altui client; pe baza instrucțiunilor date de client; prin transmiterea de instrucțiuni electronice. Aceasta conduce la înregistrarea în evidențele fiecărei instituții în vederea disponibilizării fondurilor, fiind necesar de identificat: persoana care dispune plata; instituția financiară a persoanei care dispune plata; instituția financiară a beneficiarului; alte instituții financiare (bănci corespondente); persoana care dispune plata; instituția financiară a persoanei care dispune plata; instituția financiară a beneficiarului; alte instituții financiare (bănci corespondente), distingându-se astfel între transferul simplu de la client la client și transferul între băncile corespondente cunoscute și sub denumirea de instituții financiare intermediare sau care pun în aplicare instrucțiunile; acestea devin relevante în cazul tranzacțiilor transnaționale în care: banca persoanei care dispune plata nu are o sucursală într-o jurisdicție străină; pot implica utilizarea a două bănci corespondente (cea a expeditorului și cea a destinatarului fondurilor). De asemenea, se subliniază că pentru o analiză corectă a înscrisurile bancare, relevant este și mesajul SWIFT (Societatea pentru Telecomunicații Financiare

f) **instituție de credit** înseamnă o instituție așa cum este definită la art. 4 alin. (1) pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012, inclusiv sucursalele situate într-un stat membru ale unei astfel de instituții, indiferent dacă sediul central este situat într-un stat membru sau într-un stat terț;

g) **instituție financiară** înseamnă:

1. întreprinderea, alta decât o instituție de credit, care efectuează una sau mai multe dintre activitățile enumerate la art. 18 alin. (1) lit. b)-l), n) și n¹) din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevărea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007 pentru aprobarea O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevărea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv furnizorii de servicii poștale care prestează servicii de plată și entitățile specializate care desfășoară activități de schimb valutar;

2. asiguratorii, asiguratorii compozit, asiguratorii captivi, asiguratorii micști, astfel cum sunt definiți la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 237/2015 privind autorizarea și supravegherea activității de asigurare și reasigurare, cu modificările și completările ulterioare, atunci când desfășoară activitate de asigurare, inclusiv activitate de distribuție, în legătură cu produsele de investiții bazate pe asigurări, așa cum sunt definite la art. 3 alin. (1) pct. 23 din Legea nr. 236/2018 privind distribuția de asigurări, cu completările ulterioare, cu produsele de asigurare de viață, așa cum sunt definite în anexa nr. 1 secțiunea C „Asigurări de viață” din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, sau cu cele încadrate în categoria asigurărilor de garanții, prevăzute în anexa nr. 1 secțiunea A pct. 15 din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare;

2¹. intermediarii de asigurări, astfel cum sunt definiți la art. 3 alin. (1) pct. 11 din Legea nr. 236/2018, cu completările ulterioare, atunci când distribuie produse de investiții bazate pe asigurări, așa cum sunt definite la art. 3 alin. (1) pct. 23 din Legea nr. 236/2018, cu completările ulterioare, produse de asigurare de viață, așa cum sunt definite în anexa nr. 1 secțiunea C „Asigurări de viață” din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, sau produse încadrate în categoria asigurărilor de garanții, prevăzute în anexa nr. 1 secțiunea A pct. 15 din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția intermediarilor secundari, astfel cum sunt definiți la art. 3 alin. (1) pct. 16 din Legea nr. 236/2018, cu completările ulterioare;

2². reasiguratorii, inclusiv cei captivi, astfel cum sunt definiți la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 237/2015, cu modificările și completările ulterioare, și intermediarii de reasigurări, astfel cum sunt definiți la art. 3 alin. (1) pct. 13 din Legea nr. 236/2018, cu completările ulterioare;

Interbancare Mondiale), care este un sistem de mesagerie – instrucțiuni privind efectuarea de transferuri; metoda principală pentru transferul internațional de fonduri atunci când circulația fondurilor are loc prin mijloace electronice; oferă informații utile cu privire la motivul tranzacției. La analiza Codului SWIFT este important să se observe următoarele detalii: (20) Numărul de referință al tranzacției (atribuit de bancă persoanei care dispune plata); (32A) Data de valoare, codul valutar și valoarea tranzacției; (50) Clientul care dispune plata; (52D) Instituția bancară care dispune plata (codul SWIFT al instituției inițiatore a plății); (53D) Instituția bancară corespondentă a expeditorului plății; (54D) Instituția bancară corespondentă a destinatarului plății (57D) Instituția financiară la care clientul care dispune plata solicită efectuarea plății către beneficiar; (59A) Beneficiarul; (70) Detalii privind plata; (71A) Detalii privind comisioanele aferente tranzacției; (72) Instrucțiuni din partea băncii expeditoare către banca destinatară. Sisteme de plată: SUA – Fedwire (sistem național) și CHIPS (sistem internațional); în Marea Britanie poartă denumirea de CHAPS, iar în Europa, de SEPA, iar adesea mesajele SWIFT sunt reformatate în conformitate cu formatul sistemului de plăți. A se vedea în acest sens, C. Bogdan, E. Hach, *op. cit.*, p. 17, *apud* Star Inițiative, *Materiale pentru uzul judecătorilor și procurorilor*, Banca Mondială, București, 2014.